

Warszawa, dnia 5 stycznia 2023 r.

Opinia

Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji

Krajowej Rady Radców Prawnych

w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.11.2022 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych wydał projekt rozporządzenia z dnia 28.11.2022 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (dalej r.u.s.p). Projekt ten oprócz wprowadzanych zmian zawiera także uzasadnienie wyjaśniające podstawy zmian w powyżej wymienionym rozporządzeniu. Projekt rozporządzenia został skierowany do zaopiniowania do Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesów Sądów Apelacyjnych, Prokuratury Krajowej, Sądu Najwyższego oraz Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych. Projekt powyższego rozporządzenia z dniem 21 grudnia 2022 r. został podpisany przez Ministra Sprawiedliwości i skierowany do Rządowego Centrum Legislacji z prośbą o publikację rozporządzenia.

Projekt przewiduje zmiany następujących przepisów w rozporządzeniu – Regulamin urzędowania sądów powszechnych: § 100a (dodany), § 317 ust. 2 (dodany), § 391a (dodany), § 397a (dodany), § 398, § 414. Proponowane zmiany, stosownie do treści § 3 rozporządzenia mają wejść w życie z dniem 1 stycznia 2023 r. Niniejsza opinia sprowadza się do analizy § 317, § 391a, § 397a, § 398, § 414. Wprowadzenie zmian projektodawca uzasadnia między innymi zmianami objętymi ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1855). W ocenie projektodawcy zmiany w ustawie Kodeks karny wykonawczy mają na celu poprawę skuteczności wykonania kary pozbawienia wolności w zakresie osadzania prawomocnie skazanych w jednostkach penitencjarnych, stąd też

projektodawca wskazał, że zachodzi konieczność dokonania zmian wynikowych i uzupełniających w ww. rozporządzeniu.

Dodawany ust. 2 przepisu § 317 ma następujące brzmienie: *Jeżeli przesłuchanie podejrzanego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania jest niemożliwe z powodu jego ukrywania się lub jego nieobecności w kraju, posiedzenie przeprowadza się nie później niż w terminie 7 dni od dnia wpływu wniosku.* Projektodawca wskazuje, że wprowadzana zmiana ma na celu zapewnienie sprawnego rozpoznania wniosku prokuratora w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania wobec osoby, której przesłuchanie jest niemożliwe z powodu ukrywania się lub nieobecności w kraju, a więc ujednoczenie dotąd niejednorodnej praktyki przeprowadzania posiedzeń w tym przedmiocie w poszczególnych sądach w zakresie zawiadomienia podejrzanego o posiedzeniu wyznaczonym w celu rozpoznania wniosku prokuratora o zastosowaniu tymczasowego aresztowania podejrzanego, który ukrywa się lub jest nieobecny w kraju. Dla wyeliminowania różnej i czasem nieprawidłowej praktyki sądów w omawianej kwestii, za celowe należało uznać w konsekwencji wskazanie w r.u.s.p. terminu przeprowadzenia posiedzenia w sytuacji określonej w art. 249 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 i 1855, dalej „k.p.k.”) lub art. 279 § 2 k.p.k.

Stosownie do treści art. 249 § 3 k.p.k. przed zastosowaniem środka zapobiegawczego sąd albo prokurator stosujący środek przesłuchuje oskarżonego, chyba że jest to niemożliwe z powodu jego ukrywania się lub jego nieobecności w kraju. Powyższy przepis znajduje odzwierciedlenie w § 318 rozporządzenia – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, zgodnie z którym przesłuchanie podejrzanego poprzedzające podjęcie decyzji w przedmiocie zastosowania przez sąd tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym odbywa się w siedzibie sądu w wyznaczonym przez prezesa sądu pomieszczeniu, przy zapewnieniu niezbędnych środków bezpieczeństwa. Przesłuchanie oskarżonego stanowi zatem warunek konieczny do zastosowania środka zapobiegawczego. Niedopełnienie tej powinności powoduje, że prawo do obrony zostaje naruszone. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu w trybie art. 249 § 3 k.p.k. pod nieobecność oskarżonego (gdy nie wystąpił wypadek ukrywania się

oskarżonego lub jego nieobecności w kraju), oznaczające *de facto* odstąpienie od wymogu jego przesłuchania, stanowi przejaw bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. [A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2023*]. W orzecznictwie podkreśla się, że sam fakt obecności obrońcy na posiedzeniu i zajęcie przez niego stanowiska w przedmiocie środka zapobiegawczego nie może zastąpić przesłuchania oskarżonego [postanowienie SA w Warszawie z 15.3.2012 r., II AKz 128/12, *Legalis*].

Od powyższej zasady ustawodawca przewidział wyjątek wyrażony w przepisie art. 279 § 2 k.p.k., z którego wynika, że w postępowaniu w przedmiocie wydania postanowienia o poszukiwaniu listem gończym można wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, jeśli takie nie było wydane, bez względu na to, czy nastąpiło przesłuchanie podejrzanego. W doktrynie trafnie zaznacza się, że art. 279 § 2 k.p.k. ma charakter wyjaśniający, gdyż już w art. 249 § 3 k.p.k. podkreślono, że obowiązek przesłuchania nie dotyczy sytuacji, w których ma miejsce ukrywanie się oskarżonego [zob. R.A. Stefański, w: J. Bratoszewski i in., *KPK. Komentarz, t. 2, 2004, s. 219*].

Powyższy wyjątek odnosi się do instytucji poszukiwania podejrzanego listem gończym. Zarządzenie poszukiwania listem gończym może zaistnieć dopiero wówczas, gdy okoliczności wskazują na ukrywanie się oskarżonego [postanowienie SA w Lublinie z 24.11.2004 r., II AKz w 602/04, *OSProk. i Pr. 2006, Nr 1, poz. 42*]. Równocześnie, dla wydania postanowienia o poszukiwaniu listem gończym niezbędne jest wcześniejsze uprzednie wydanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Prokurator, chcąc wydać postanowienie o poszukiwaniu podejrzanego listem gończym w postępowaniu przygotowawczym, musi wcześniej zwrócić się do sądu o wydanie postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania. Jeżeli sąd wyda postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, prokurator może wydać postanowienie o zarządzeniu poszukiwań podejrzanego listem gończym. W postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd określa czas trwania tego środka [A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2023*].

Obecne brzmienie przepisu § 317 rozporządzenia – Regulamin urzędowania sądów powszechnych przewiduje, że bezpośrednio po złożeniu wniosku o zastosowanie środka

zapobiegawczego wydaje się zarządzenie o wyznaczeniu posiedzenia, chyba że możliwe jest bezzwłoczne rozpoznanie wniosku na rozprawie głównej. Wprowadzany omawianym projektem rozporządzenia ustęp 2 powyższego przepisu, przewiduje 7 dniowy termin od dnia wpłynięcia wniosku o tymczasowe aresztowanie na przeprowadzenie posiedzenia w powyższym przedmiocie.

O ile wprowadzana zmiana ma na celu zapewnienie organom ścigania możliwie szybkiego przeprowadzenia dalszych czynności związanych z wydaniem postanowienia o poszukiwaniu listem gończym w stosunku do nieuchwytnych sprawców przestępstw, o tyle należy z rezerwą podejść do planowanej zmiany z uwagi na zagwarantowane podejrzanemu/oskarżonemu przez Konstytucję RP oraz Kodeks postępowania karnego prawo do obrony. Przeprowadzenie posiedzenia w przedmiocie zastosowania wobec podejrzanego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w ramach art. 279 § 2 k.p.k. tj. bez uprzedniego przesłuchania podejrzanego, wymaga zdaniem opiniodawcy przedstawienia przez urząd prokuratorski wraz z wnioskiem dowodów wykazujących, że oskarżony ukrywa się lub jest nieobecny w kraju. Prokurator kierując wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania winien wykazać podjęcie niezbędnych czynności zmierzających do ustalenia adresu podejrzanego, jego zatrzymania i przymusowego doprowadzenia w rozumieniu art. 247 k.p.k., bądź też nieskuteczność podjętych czynności uzasadniających wydanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu bez przesłuchania podejrzanego zgodnie z art. 279 § 2 k.p.k.

W innym bowiem wypadku, przeprowadzenie posiedzenia w przedmiocie tymczasowego aresztowania w terminie 7 dni bez przesłuchania podejrzanego stanowiłoby jawne naruszenie prawa podejrzanego do obrony. Co więcej, przeprowadzenie w tak szybkim czasie posiedzenia w przedmiocie tymczasowego aresztowania bez przesłuchania podejrzanego, w dalszej kolejności wiąże się z wydaniem przez właściwego prokuratora postanowienia w przedmiocie poszukiwania listem gończym, które to postanowienie jako niebędące postanowieniem o zastosowaniu środka zapobiegawczego, nie podlega zaskarżeniu [*postanowienie SA w Katowicach z 3.10.2007 r., II AKz w 841/07, OSA 2007, Nr 4, poz. 1; postanowienie SA w Krakowie z 17.10.2001 r., II*

AKz 414/01, KZS 2001, Nr 11, poz. 34; postanowienie SA w Lublinie z 24.11.2004 r., II AKzw 602/04, Prok. i Pr. – wkł. 2006, Nr 1, poz. 42, s. 21].

Stąd też, oprócz konieczności wykazania przez urząd prokuratorski przesłanek dla wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania bez przesłuchania podejrzanego, Sąd winien również przed rozpoznaniem sprawy na podstawie § 317 ust. 2 rozporządzenia – Regulamin urzędowania sądów powszechnych zbadać czy zachodzą podstawy do tak niezwłocznie szybkiego procedowania. W innym wypadku, proponowana zmiana może rodzić obawy nadużywania regulacji prawnej przewidzianej przepisem art. 279 § 2 k.p.k. i pozbawieniem podejrzanego prawa do obrony przewidzianego przepisem art. 6 k.p.k. Z tych też względów proponowana zmiana budzi zdaniem opiniodawcy uzasadnione wątpliwości i nie zasługuje na aprobatę.

Kolejną zmianą wprowadzaną w omawianym projekcie jest przepis § 391a, zgodnie z którym:

1. Sąd odwoławczy w przypadku wydania wyroku, którego skutkiem jest konieczność wszczęcia wobec skazanego postępowania wykonawczego dotyczącego kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, sporządza w dwóch egzemplarzach odpisy z akt sprawy w zakresie określonym w art. 11 K.k.w. i przesyła je bezzwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wydania tego wyroku sądowi pierwszej instancji, chyba że akta sprawy zostały już zwrócone temu sądowi.

2. W przypadku gdy sąd pierwszej instancji stwierdzi, że zachodzi konieczność przesłania dodatkowych odpisów z akt sprawy lub dodatkowych egzemplarzy odpisów z akt sprawy w zakresie określonym w art. 11 K.k.w., sąd odwoławczy przesyła te odpisy na żądanie sądu pierwszej instancji bezzwłocznie.

Równocześnie, w omawianym projekcie wprowadzono także nowy przepis § 397a o następującej treści:

1. W przypadku, o którym mowa w § 391a ust. 1, sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, w celu wykonania kary pozbawienia wolności podejmuje czynności, o których mowa w § 397, na podstawie odpisów z akt sprawy przesłanych przez sąd odwoławczy.

2. *W przypadku gdy sąd pierwszej instancji stwierdzi, że zachodzi konieczność przesłania dodatkowych odpisów z akt sprawy lub dodatkowych egzemplarzy odpisów z akt sprawy w zakresie określonym w art. 11 K.k.w., zwraca się bezzwłocznie do sądu odwoławczego z żądaniem przesłania tych odpisów.*

3. *Po zwrocie przez sąd odwoławczy akt sprawy sąd pierwszej instancji bezzwłocznie przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne”.*

Ponadto, z powyższą zmianą skorelowane jest nadawane § 398 nowe brzmienie, stosownie do którego:

1. *W przypadku, o którym mowa w art. 79 § 1 K.k.w., osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona przesyła jednostce Policji właściwej według ostatniego miejsca pobytu skazanego nakaz zatrzymania i doprowadzenia i wskazuje areszt śledczy położony najbliżej miejsca jego stałego pobytu, do którego doprowadzenie ma nastąpić.*

2. *W przypadku niewykonania nakazu zatrzymania i doprowadzenia w terminie miesiąca od jego przesłania Policji, osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona kieruje sprawę na posiedzenie w przedmiocie wydania listu gończego, podejmując jednocześnie czynności zmierzające do ustalenia miejsca pobytu skazanego.*

3. *W przypadku ustalenia, że zachodzą podstawy do wydania europejskiego nakazu aresztowania, osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona kieruje sprawę na posiedzenie w przedmiocie wystąpienia z wnioskiem o wydanie europejskiego nakazu aresztowania.*

4. *Osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona nie rzadziej niż raz w miesiącu występuje do właściwej jednostki Policji w celu ustalenia stanu poszukiwań skazanego, wobec którego został wydany list gończy.*

5. *W przypadku, o którym mowa w art. 79 § 1a K.k.w., wezwanie skazanego na karę pozbawienia wolności do stawienia się w areszcie śledczym powinno zawierać pouczenie, iż w przypadku niestawiennictwa do aresztu śledczego w wyznaczonym przez sąd terminie*

zostanie zatrzymany i doprowadzony oraz obciążony kosztami zatrzymania i doprowadzenia.

6. O terminie wyznaczonym skazanemu do stawienia osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona zawiadamia administrację właściwego aresztu śledczego położonego najbliżej miejsca stałego pobytu skazanego, zobowiązując ją jednocześnie do zawiadomienia sądu o niezgłoszeniu się skazanego w tym terminie.

Projektodawca w uzasadnieniu projektu wskazuje, że projektowana zmiana r.u.s.p. polegająca na dodaniu przepisów § 391a i § 397a stanowi reakcję na zauważalny w praktyce problem odnoszący się do terminowości podejmowania czynności związanych z osadzaniem prawomocnie skazanych na kary pozbawienia wolności przez sądy odwoławcze dotyczący przetrzymywania akt spraw przez te sądy celem sporządzenia uzasadnienia (łącznie z oczekiwaniem na wniosek). Przedstawiona propozycja wpisuje się zatem w realizację założeń wskazanej powyżej ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw. Przedmiotowa instytucja oparta jest na rozwiązaniach obowiązujących w ustawie procesowej, w szczególności w art. 463 § 1 k.p.k., a polegających na umożliwieniu procedowania przez organ procesowy nie tylko na podstawie akt sprawy, ale również na podstawie ich niezbędnych odpisów. Mają one bowiem moc prawną równą oryginałowi. W ocenie projektodawcy, celem usprawnienia i przyspieszenia wszczęcia postępowania wykonawczego w zakresie orzeczonej kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, wystarczające będzie sporządzenie przez sąd odwoławczy odpisów z akt sprawy w zakresie określonym w art. 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm., dalej „K.k.w.”) i przekazanie tych odpisów sądowi pierwszej instancji celem wszczęcia postępowania wykonawczego.

Równocześnie, projektodawca wskazuje, że zmiana treści § 398 r.u.s.p. ma charakter wynikowy i związana jest ze zmianą zasad dotyczących osadzania skazanych w jednostkach penitencjarnych zawartą w nowelizowanym art. 79 K.k.w., z jednoczesnym

wprowadzeniem wyjątku polegającego na wezwaniu skazanego do stawienia się w wyznaczonym terminie do aresztu śledczego. Projekt wprowadza regulację dotyczącą zatrzymania i doprowadzenia skazanego na karę pozbawienia wolności do aresztu śledczego przez Policję na polecenie sądu, wskazując jednocześnie zakres niezbędnych czynności i dokumentów, które należy dostarczyć właściwej jednostce Policji. Ustępy 2-4 dotyczą czynności zmierzających do osadzenia skazanego na karę pozbawienia wolności w areszcie śledczym, bez uprzedniego wzywania do stawienia się w wyznaczonym terminie w areszcie śledczym, natomiast ustęp 5 wprowadza wyjątek w związku z treścią nowego art. 79 § 1a K.k.w. Ponadto proponowane zmiany w § 398 r.u.s.p. wprowadzają terminy i obowiązki podejmowania przez sądy bieżących działań mających na celu czynności poszukiwawcze oraz stałą kontrolę prowadzonych poszukiwań skazanych, którzy nie zostali doprowadzeni do aresztu śledczego w celu odbycia kary pozbawienia wolności. Podjęcie niezwłocznych czynności w zakresie skierowania sprawy na posiedzenie w przedmiocie wydania listu gończego, czynności zmierzających do ustalenia miejsca pobytu skazanego oraz czynności w zakresie skierowania sprawy na posiedzenie w przedmiocie wystąpienia z wnioskiem o wydanie europejskiego nakazu aresztowania, usprawni postępowanie wykonawcze, obligując jednocześnie sądy do niezwłocznego i sprawnego podejmowania decyzji w tym zakresie, jak również do bieżącej kontroli spraw, w których nie wykonano nakazu doprowadzenia skazanego do aresztu śledczego. Projektuje się także wprowadzenie bieżącej kontroli wszystkich spraw, w których prowadzone jest postępowanie poszukiwawcze, co umożliwi podejmowanie odpowiednich decyzji w zależności od rodzaju i treści uzyskanych informacji.

Proponowane zmiany niewątpliwie są konsekwencją przyjętej ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw i wchodzących w tym zakresie z dniem 1 stycznia 2023 r. zmian przepisów, a nowo wprowadzane przepisy rozporządzenia mają umożliwić wykonywanie zmienionych przepisów Kodeksu karnego wykonawczego. Niemniej jednak, należy wyrazić krytyczne stanowisko co do całości wprowadzanych zmian w tym w szczególności zmian wynikających z Kodeksu karnego wykonawczego.

Wchodzące z dniem 1 stycznia 2023 r. zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym odstępują od obecnie obowiązującej zasady wzywania skazanych do odbycia kary i stosownie do nowej treści przepisu art. 79 K.k.w. skazanego na karę pozbawienia wolności sąd będzie polecał zatrzymać i doprowadzić do aresztu śledczego. Wyjątkiem stanie się wzywanie skazanego do dobrowolnego stawienia się do odbycia kary – przepis art. 79 § 1a K.k.w.

W pierwszej kolejności krytycznie należy odnieść się do procedowania przez sąd I instancji w sprawie z zakresu postępowania wykonawczego w oparciu o odpisy sporządzonych przez sąd odwoławczy dokumentów wskazanych w art. 11 K.k.w. Zdaniem projektodawcy ma to usprawnić wdrażanie do wykonania kar pozbawienia wolności w sytuacji, gdy akta sprawy w dalszym ciągu znajdują się w sądzie odwoławczym chociażby z uwagi na sporządzenie uzasadnienia wyroku.

Proponowaną zmianę w powyższym zakresie należy rozpatrywać z perspektywy możliwych procedur zainicjowanych w toku postępowania wykonawczego, oprócz wdrożenia kary do wykonania. Pamiętać bowiem należy, iż skazanemu przysługuje możliwość złożenia wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia czy też wniosku o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności. Nie sposób zatem zaakceptować możliwości prowadzenia postępowania wykonawczego wyłącznie w oparciu o odpisy orzeczeń bez posiadania przez sąd I instancji całości akt. Wiązałoby się to bowiem z ograniczeniem prawa skazanego do obrony w postępowaniu wykonawczym, jak również zasady humanitaryzmu wyrażonej w art. 4 K.k.w. Zważyć należy na możliwość wystąpienia sytuacji, w której sąd I instancji wdroży do wykonania karę pozbawienia wolności poprzez zatrzymanie i doprowadzenie skazanego wyłącznie na podstawie odpisów orzeczeń, a jednocześnie nie rozpozna złożonego przed wydaniem zarządzenia w powyższym zakresie wniosku o odroczenie wydania kary bądź wniosku o wstrzymanie wykonania kary, z uwagi na brak akt sprawy. W aktach sprawy mogą bowiem znajdować się dokumenty, które czyniłyby wniosek o odroczenie wykonania kary zasadnym (odroczenie wykonania kary na podstawie art. 150 K.k.w), przez co tym samym skazany byłby pozbawiony prawa do obrony w postępowaniu wykonawczym. Pamiętać

jednocześnie należy, że sąd rozpoznając sprawę ocenia całokształt okoliczności ujawnionych w sprawie.

Z tych też względów nie sposób zgodzić się na zaproponowaną w omawianym projekcie możliwością procedowania przez sąd I instancji wyłącznie w oparciu o odpisy orzeczeń. Równocześnie, powoływanie się przez projektodawcę na przepis art. 463 § 1 k.p.k. jako uzasadniający możliwość prowadzenia postępowania wykonawczego przez sąd I instancji wyłącznie w oparciu o odpisy niezbędnych akt, jest w ocenie opiniodawcy nietrafione. Rozróżnić bowiem należy postępowanie zażaleniowe, które jest postępowaniem wpadkowym, od postępowania wykonawczego, którego przedmiot odbiega od przedmiotu postępowania zażaleniowego. Przepis art. 463 § 1 k.p.k. w zakresie przekazywania sądowi odwoławczemu jedynie odpisów akt niezbędnych dla rozpoznania zażalenia wiąże się między innymi z zasadą szybkości postępowania, gdyż w przypadku zaplanowania rozpraw w sprawie przed sądem I instancji, złożenie zażalenia na wpadkowe rozstrzygnięcie sądu nie wstrzymuje rozpoznania sprawy na rozprawie głównej. Postępowanie wykonawcze jest postępowaniem odrębnym i niezależnym od innych postępowań. Dlatego też raz jeszcze należy podkreślić, że dla prawidłowego procedowania z zachowaniem należytych standardów, jak i z zapewnieniem realizacji zasady prawa do obrony i zasady humanitaryzmu, niezbędne jest procedowanie przez sąd wykonawczy w oparciu o całość zgromadzonej w toku postępowania głównej dokumentacji.

Równocześnie, wprowadzane zmiany zarówno w Kodeksie karnym wykonawczym, jak i w rozporządzeniu – Regulamin urzędowania sądów powszechnych w zakresie zmian proponowanych w § 391a, § 397a oraz § 398, budzą duże wątpliwości co do technicznych możliwości wdrożenia do wykonania kar w stosunku do skazanych, względem których orzeczono bezwzględne kary pozbawienia wolności. Skoro bowiem ustawodawca, jak i projektodawca przewidują nakaz zatrzymania i doprowadzenia skazanego do aresztu śledczego, zastanowić się należy, czy areszty śledcze od 1 stycznia 2023 r. będą w stanie przyjąć wszystkich skazanych doprowadzonych przez Policję. Skoro bowiem regulacje w powyższym zakresie wchodzi z dniem 1 stycznia 2023 r., a skazani występujący bez profesjonalnego obrońcy nie wiedzą o wprowadzeniu regulacji przewidzianej przepisem

art. 79 § 1a K.k.w., istnieje duże prawdopodobieństwo doprowadzenia wielu skazanych do aresztów śledczych, które mogą technicznie nie pomieścić tylu skazanych.

Zaznaczyć należy, że obowiązująca do 31 grudnia 2022 r. zasada wzywania do dobrowolnego zgłaszania się skazanych do odbycia kary zmniejsza liczbę konwojów policyjnych i tym samym obniża ogólne koszty wykonania kary. Równocześnie, zgłoszenie się skazanego do aresztu śledczego dowodzi tego, że skazany dobrowolnie poddał się karze i fakt ten powinien stanowić jeden z elementów oceny postawy skazanego, np. w związku z podejmowaniem decyzji o przeniesieniu skazanego z zakładu zamkniętego do zakładu typu półotwartego lub otwartego (art. 89 § 1 K.k.w.), przyznaniem skazanemu nagród polegających na opuszczeniu zakładu karnego (art. 138 § 1 pkt 7 i 8 K.k.w.) czy w związku z oceną prognozy kryminologicznej przy warunkowym zwolnieniu z reszty kary (art. 77 § 1 K.k.) [S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz. Wyd. 7, Warszawa 2020*].

Stąd też, również ze względów technicznych wprowadzane zmiany należy ocenić krytycznie.

Ostatnią wprowadzaną w projekcie zmianą jest nowe następujące brzmienie § 414:

1. W razie gdy osobę, którą warunkowo przedterminowo zwolniono, oddano pod dozór, który ma być wykonywany w okręgu innego sądu, osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona w sądzie, który orzekł dozór w pierwszej instancji, przesyła odpis orzeczenia lub wyciąg z orzeczenia w tym przedmiocie, ze wzmianką o wykonalności, właściwemu sądowi penitencjarnemu, w którego okręgu dozór ma być wykonywany, dołączając odpisy dokumentów z akt sprawy, niezbędnych dla prawidłowego wykonywania dozoru.

2. W razie gdy osoba, wobec której warunkowo umorzono postępowanie lub warunkowo zawieszono wykonanie kary, ma miejsce stałego pobytu w okręgu innego sądu, osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona w sądzie, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, przesyła odpis orzeczenia lub wyciąg z orzeczenia w tym przedmiocie, ze wzmianką o wykonalności, właściwemu sądowi rejonowemu lub okręgowemu, w którego okręgu orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania lub o warunkowym

zawieszeniu wykonania kary ma być wykonywane, dołączając odpisy dokumentów z akt sprawy, niezbędnych dla prawidłowego wykonywania orzeczenia w tym zakresie.

3. W razie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary bądź odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia stosuje się odpowiednio § 397. W przypadku, o którym mowa w art. 79 § 1a K.k.w. do wezwania do stawienia się skazanego w areszcie śledczym, położonym najbliżej miejsca jego stałego pobytu, załącza się odpis postanowienia zarządzającego wykonanie warunkowo zawieszanej kary lub odwołującego warunkowe przedterminowe zwolnienie.

Powyższa zmiana jest związana z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, która z dniem 1 stycznia 2023 r. wprowadza zmiany w zakresie przepisu art. 177 i 178 K.k.w., ustanawiając sąd miejsca stałego pobytu skazanego właściwy w kwestiach dotyczących wykonywania orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego oraz warunkowym zawieszeniu wykonania kary, czy też o zarządzeniu wykonania zawieszanej kary. Wprowadzane w projekcie zmiany w Regulaminie urzędowania sądów powszechnych w powyższym zakresie umożliwią sądom właściwym dla miejsca stałego pobytu skazanego na prowadzenie prawidłowego nadzoru nad skazanym w okresie próby. Jednocześnie przepisy te zapewnią skazanemu możliwość rozpoznania jego spraw przed sądem bliższym dla jego miejsca zamieszkania, co należy ocenić pozytywnie. Dodatkowo, wprowadzane projektem zmiany przewidują przesyłanie sądom właściwym dla miejsca stałego pobytu skazanego odpisów dokumentów z akt sprawy, niezbędnych dla prawidłowego wykonywania dozoru, co gwarantuje rzetelność prowadzonego przed sądem stałego miejsca pobytu skazanego postępowania.

***Opracowała dr Kamila Mrozek
adiunkt w Katedrze Prawa Karnego Wykonawczego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski***